

Policratici Contenta

Johannes <von Salisbury, Bischof>

Parrhisius, 1513

CA. x. Q[uod] sibi persone coaptantur: & deprecia[n]tur dissociate: & de
cleopatra augusto & scipione: & q[uod] romani vanitati dediti sunt: & quis
sit adulatoris finis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70332)

& finem sine honore creduntur habituri: quia dignitatē nature mūdani hystriōnis habitu polluere dedignātur. ¶ Hi sūt forte qui de alto virtutum culmine theatrū mundi despiciunt: ludūq; fortune cōtemnentes: nullis illecebris impellunt ad vanitates et insanias falsas. Hi iam in suis gaudēt elyfiis: ad vtilitatē suā vidēt plurima/ & ad eā omnia visa retorquent. Cū enim fidelis anima exaltatur a terra: tunc demū oīa trahit ad seipsā. Spectant istī comediā mūdā cū eo qui desup astat vt hoīes actusq; eorum & volūtates indefinenter prospiciat. Cū enī omnes exerceant hystriōnem aliquem necesse est esse spectatorem. Nec queratur aliquis/ motus suos ab aliquo nō videri cum in conspectu dei agat angelorūq; ei? paucorumq; sapientum/ qui & ipsi ludorum istorū circēsiū spectatores sūt. Erubescat potius si quis in tanta luce indecēter moueatur & se totum exercitatione inimica deuenuset.

Ludi circēses

¶ Qz sibi persone coaptātur et depreciant dissociate. & de cleopatra Augusto/ & scipione/ & q; romani dediti sunt vanitati/ & quis finis adulatoris.

Capitulum. X.

Ceterum in hoc fortune ludibrio persone sibi inuicem coaptātur: & si altrinsecus diuertāt totius actus facies imutat: vt si glicerium tollas aut pamphilū. Sublato enim alterutro nomen alteri? perit: & si cū amātib; suspiciosum senē tollas: nullus est aut inutilis omnino dauus. Hinc est illud. Fortis in armis cesareis labienus erat nunc transfuga vilis: cum duce priuato terras atq; equora lustrat. Si enī personas que sibi assueuerūt sibiq; faciūt decretū fortune dissocias: fit plerumq; vt vtraq; ad omnia agenda sua videat inepta et quasi exclusa ratiōe officii depreciaf. Fracta sūt lenocinia cleopatre: ex quo nec iuliū iuenit nec anthoniū. Equidem orbis victorem cesarē donis flexit: & inuicti viri insuperabilē animū meretrici? decor & prostituta facies superauit. Vnde lenocinii eius sollicitudinē poeta exprimēs adiecit: vult? adest precib? faciesq; incesta perorat. ¶ Cū vero iulius reb? humanis exempt? esset/ que romani imperatoris fuerat coniugio gloriata: principis romanorū: ausa est affectare seruitutē/ nec frustra/ cū ad omnia paratum inuenisset anthoniū: putabat enī ad cesareā gloriā sibi nihil de fore/ si lectū eius ascēderet: qui successor rerū pōpei: & vt simulabat iuris cesarei: magis de temeritate fortune q̄ de virtutis conscientia confidebat. Porro cum ad sollicitandū augustum muliebris impudicitie audacia accessisset spe sua fru

Glicerium.
Pamphilū.

Lucanus.

Cleopatra superauit cesarē victorē orbis.

Lucan? in. x.

Cleopatra superauit anthoniū.

Cleopatra nō potuit superare octouianū.

strata/amorem honestatis reputavit iniuriam: castitati nomen dedit superbie / bellūq; credidit indicēdum ei quem iulio cesare experta fuerat fortiorē. Omnes nocendi artes experta est tandemq; capta et prouoluta ad pedes augusti etiā tūc sollicitauit oculos ducis. Sed frustra quidem. Nā pulchritudo eius infra pudicitiam principis fuit. Quod vbi desperata se ad triumphum victoris prenouit seruari incautiorē nacta custodiā egressa se in mausoleū recepit: ibiq; nobilissimis ex more iduta cultib; odoribus cōquisitis: solioq; diuitiis vsq; quaq; referto / se iuxta suum collocauit anthoniū: & māmillis venisq; suis apponēs aspides sic morte quasi somno resoluta est. Psilli siquidem augusti mandato adhibiti: qui maliciā veneni solēt linguis educere eo q; ferro vocati essent opem ferre non valuerūt. Digna quidē sic perire meretrix venenosa nacta mores corrūpere / nobiliūq; virorū pudicitia expugnare. Profecto antea regib; iperauerat postmodū misera: nec miserabilis sibi forte tragicū sed romano iperio qd subuertere moliebat finē comicū fecit. Inter cetera clarioribus augusti titulis cōnumerat q; in tate pestis pgressu māsit inuict;. Verūtī in scipione affricano aliqd nō inferi; inuenit: qui post singularē de hanibale victoriam singularis continentie in signe preconiu meruit. Hanibal nāq; romanorū cecidit exercitum vsq; ad hostium satietatem: et donec preciperet militi suo vt vel ferro parceret. De cesorum cadaueribus in torrēte vergello pons solidus factus est victoris iussu. Duo modii anulorum cartaginem missi sunt: vnde martem suam libie presidē aureo clipeo ob insignem victoriam honoraret. Effetq; pculdubio tūc roma diem vltimum habitura: si hanibal quēadmodum vince re sic & victoria vti sciret. In vindictā istorū a senatu missus est scipio affricanus: qui a pireneis mōtib; ad columnas herculis & oceanū vsq; tanta felicitate puinciam recuperauit amissam vt vix sciatur citius an facilius vicerit. Qui etiā captiuos pueros & puellas egregie pulchritudinis restituit barbaris: nec in conspectum suum eorum quēpiā venire passus est: ne quid de virginitatis integritate saltem oculis delibasse videretur. ¶ Quaaliter ei hanibal cesserit et manifestam victoriam / nota in pupipretori laurus polliceretur: scriptor belli punici titus liuius refert. ¶ Ceterum in tanti triumphi gloria quid illo ciue modestius / qui in tanto successu se nec dominum nec victorem ab aliquo / nisi ab hanibale / paucisq; complicitibus / qui equas conditiones pacis rupto federe / fraudulēter abiecerāt / pass; est salutari;

Mors deopatre.

Interfectio victorie hānibalis iuxta cauernas. Clipeū aureū factū marti libie p̄sidi ob insignē victoriā

Pirenei montes. Columne herculis.

Id est virū nulla inani gloria cupidum.

Polícratici de Curialiū nugis.

Eos quoq; qui castigati/ nō obtēperabāt prohibentis imperio/
 quasi adulationis reos & publice salutis hostes/ ab exercitu ex-
 terminari iussit/ cum tamē gens eneadū hanc mollicie aurium
 nōdum exuerint quin adulationib⁹ delectent. Cum vero ab ini-
 tio grauissimi fuerint in quo troiane lenitatis originē precipue
 diffitent eos hoc vitio cōtinue laborasse hystorianū celebre te-
 stimoniū est. Inde est illud. Roman⁹ omnis aut adulatione cor-
 rūpitur: aut corrūpit. Certe si non verbis: possunt om̄s fraudulē-
 tis munerib⁹ expugnari. Et quos munuscula nō deiiciunt: hono-
 ribus capiūt. Urbis auspiciā sacrilegio patricidii et fratrum san-
 guinis cruore numinibus suis/ romulus consecrauit. Deinde les-
 muribus infestatus honore vano/ simulata cōicatione imperii/
 fratrem placauit occisū: suos quoq; imperatores quos de more
 romanus populus fideliter iugulabat: deificauit fidelius inani
 solatio perfidiā pretextēs manifestā perinde ac si sorbiciunculas
 ei quē perimerat ministraret: eosq; mentiebant in sorte trāsisse
 numinū ac si celo suo mūdoq; regendo/ nisi tyrānis ascitis/ oīpo-
 tentis nō sufficiat manus. ¶ Facti sūt ergo diui indigetes/ aut
 (vt aliis placet) heroes: quos nec etiā hūana sorte dignos roma-
 norū perfidia reputauit. Tractū est hinc nomē/ quo principes/
 virtutū titulis et vere fidei luce presignes se diuos audeant: ne-
 dum gaudeant appellari/ veteri quidē consuetudine etiā in vi-
 tio et aduersus fidem catholicā obtinente. Si vero veniatur ad
 verba in eo iā roman⁹ grecorū perfidiam antecedit: qui eo vsq;
 adulandi lenocinia docuit: vt a docili populo facillime trāseāt
 ad voces quib⁹ mentimur dñis dum eorum singularitatē hono-
 re multitudinis decoramus natio hec inuenit: et ad finitimos
 posterorū sui nominis auctoritate trāsmissit. Si quando queris/
 illud tibi tēpus occurrat quo gaius cesar exuens nescio an perfi-
 ciens dictatorem: om̄ia factus/ omnia occupauit. Illius certe tē-
 poris mihi sepe occurrit imago cū ad potentioris nutum subie-
 ctorum om̄ia tam res q̄ vota disponātur: & licet animo reluctā-
 te/ in seipsos parati sunt exilii aut mortis dictare sententiam.
 Hinc quippe potestas terribilis. Hinc argentis & vrentis con-
 scientie stimuli/ meticulosa corda cōcutiūt/ & precipuā in om̄i-
 bus sibi vēdicāt auctoritatē. A deo quidem vt sacerdotes legis
 diuine precepta dissimulēt: sapientiā nesciant seniores: iuris sit
 iudex ignar⁹/ platus auctoritatis nescius: discipline subiectus/ li-
 bertatē cōtēnat ingenu⁹: totus deniq; populus quietē & pacem.
 Dū enī oēs vni⁹ presidētis voluntate ferūtur: vniuersi & singuli

Contra roma-
nos.

ff. de re. diui. l. j

Romani q̄re
r qualiter ve-
cauerunt se
diuos.

Gaius cesar.

Oīa bona sin-
gulariter per-
dūtur propter
tyrānidem.

suo priuatur arbitrio. Nōne hec erat facies tēporis qñ sedere pa-
 tres cēdere parati. Si regnū: si templa petat iugulūq; senat⁹ pas-
 surasq; infanda nurus. Eoq; solo bene cū ciuibus actū est q; cesar
 plura iubere erubuit q̄ roma pati. Nōne tyranni opinio ad tyrā-
 nidis transit successores dū suspicātur q; leges a se malint tolli
 q̄ ab humilibus obseruari? In eo libertatis seruatur umbra/ si se
 quisq; qd̄ precipit simulat voluisse/ facitq; immoq; videt̄ facere
 de necessitate virtutē: dū necessitati iūgit cōsensum: & qd̄ incū-
 bit gratāter amplectitur. Hic porro nulle sunt ptes vere/ aut in-
 genue libertatis: vbi adulatio totum sibi vēdicat: vanitas totū:
 nihilq; veritati relinquit̄ aut virtuti. Adulationē vero sine do-
 lo esse nō dubites: cū in adulatorū persona de se cōfiteat̄ gnato:
 quia cū maxime decipio tūc triumpho. Sicut enī finis oratoris
 est persuasisse dictione/ medici curasse medicina: sic adulatoris
 finis est suauiloquio decepisse. Nam & fistula dulce canit volu-
 crem dū decipit auceps: & venena ppinatur melle circūlita quo
 citi⁹ noceat. Verū nō est in medico semper releuetur vt eger: &
 finem suum qui in altero est orator non semper assequitur. Sic
 adulator quidem nō semper decipit aut de amico triumphat: si
 ne tamen suo nō destituitur/ si ex cōtingentibus nihil omiserit.
 Nec enī vlixes firenū voces euasit: q; ei aliquid suauitatis deef-
 set ad gratiā. Sed quia stimulis voluptatis & meretricantibus
 illecebris vanitatis solide virtutis opposuerat robur. Tentator
 quoq; phariseus & herodianus insidiator/ quas fraudis sue non
 adhibuit artes: vt eum caperet in sermone lingua dolosa in cu-
 ius ore nō est inuētus dolus? Magister (inquit) scimus quia ve-
 rax es: & viam dei in veritate doces/ & non est tibi cura de ali-
 quo: neq; enī accipis personā hominum. Quid queso blādus?
 Sed dolus quo tendat/ inuidia quo feratur: subiecta interroga-
 tio patefecit. Sequitur enim. Licet census dari cesari an non?
 Ecce laqueus paratur pedibus innocētis/ & ad subuersionē ei⁹/
 decipulas suas frustra tetendit iniquitas. Si enim census dān-
 dum esse censuerit peculiarem populum dei/ semen liberum:
 preclaram hereditatem domini decimis & primitiis/ & legali-
 bus cerimoniais tantum obnoxiam/ gentili subiiciet seruituti.
 Si vero tributa neganda respondet̄ his qui pro salute & quie-
 te omnium militabant quasi seditionis auctor & reus impera-
 torie maiestatis/ a publicanis iuste poterit comprehēdi. ¶ Ve-
 rum quia frustra iacitur rethe ante oculos pennatorū: toti⁹ co-
 lumne laquei dissoluūtur: dū prolato nūmismate census/ suam

Lucanus.

Catho.

Alixes in quo
pualuit cōtra
voces firenū.Matth. xxij.
Marci. xij.
Luce. xx.

Proverb. j.

Polícratici de Curialiū nugis.

cuq; censuit restituendam esse imaginem: & ita que cesaris sūt cesari restituenda: vt suo iure deus non defraudetur. Equidem non omnibus datum est vt blanditiarum laqueos sic euadant cum eos alius non preuideat: alius etiam preuisos nequeat declinare. Vnum tamen certum est illis qui huic vitio dediti sunt non magis placere virtutem: q̄ illos bene olere qui in culina habitant.

¶ De munusculariis & promissariis: & q̄ promittere non expedit ad virtutem. Capitulum. XI.

Nota cautos adulationis, fraudulente modos.

Neo autem adulatorie vis magna consistit: si omis-
sis propriis aliena commoda curare videaris: de tuo
nunq̄ aut raro semper aut sepe loquens de illi⁹ quem
auciparis emolumento. Preterea manum contine:
ne siquid etiam inuito ingeratur accipias: dum influat iordanis
in os eius: qui dum omnia cupit sibi quoq; omnia de iure putat
competere. Esuriens gula insatiabilium quorundam anima-
lium: donec satietur cōmunē aliis inuidet cibum: & in quo alio-
rum subuenitur inopie se fraudē perpeti suspicatur: sic fortuna-
tus sibi interdum subtrahi putat quicquid quocūq; titulo confer-
tur in aliud teste crasso / qui (vt dicitur) milite dissimulante eo q̄
solus aut pre ceteris apud partos aurum sitierat: aurum bibit.
Ingurtha quoq; sepe romanum exarmauit & fregit exercitum /
ipsum quoq; vrbis concussit maiestatem: nunc dans plura / pro-
mittens interdum pluriora. Sed hoc liberum est his & sepe cō-
ducit qui aliqua donare consueuerunt. Alioquin promissio gra-
tie cōciliande non proficit: sed quasi deceptio fraudulenta illam
que esse videtur plerūq; extinguit: tanto quidem validius quo-
cum prudētiori & grauiori viro negocium geritur. Simplicitas
nāq; circumuenientium insidiis latius patet: & facilius supplan-
tatur. Vnde ille qui non vrbem: sed orbē lasciuis impleuit amo-
ribus sollicitatorem puellarum & impudicū instruens amatorē
ait. Promittas facito: quid enim promittere ledit? Pollicitis di-
ues quilibet esse potest. At philosophus nunq̄ aut rarissime &
hoc ex iusta causa asserit cōducibile. Si enī promissionis imple-
de facultas non suppetit: temerarium est promittere quod pre-
stare nō potes. Si vero potestas affuerit largiendi nisi voluntas
beneficii producat effectum promissor non gratiam de promiss-
so: sed de mendacio contrahit maculam. Q̄ si ex intervallo pro-
missi fidem impleuerit / liberalitatis decor & beneficii species
ipsa fuscatur / eo q̄ qui distulit interim visus est noluisse. Vnde

Crassus aurū sitiens aurum bibit.

¶ Promissionō psueti donare facta prudētī modicū curat et prodest.

Quidius de arte. Hō doctrinā philosophicā in pmittēdo.